

Planprogram för Österängen

Österängen, Jönköpings kommun

Undersökning av miljöpåverkan

Bedömning av miljöpåverkan

En strategisk miljöbedömning och en MKB (miljökonsekvensbeskrivning) enligt PBL 5:11a och MB 6:6 skall upprättas om kommande detaljplaners genomförande kan antas medförande en betydande miljöpåverkan. För att klarlägga om planen kan innebära en betydande miljöpåverkan behöver en s.k. undersökning (av miljöpåverkan) göras. Fördjupat beslutsunderlag återfinns i programhandlingen under rubriken ”Konsekvensbeskrivning”.

Platsens förutsättningar

Österängen är beläget cirka 5 kilometer öster om Jönköpings centrum och cirka 3 kilometer väster om Huskvarna centrum. I området bor det cirka 3775 personer. Området avgränsas av Jönköpingsbanan i norr, Birger Jarlsgatan i väster, E4an i söder och Sannabäcken öster. Områdets delas i öst-västlig riktning av Österängsravinen och Skrämmabäcken som fungerar som ett grönt rekreationsstråk. Österängen byggdes under 1950- och 1960-talet och är ett exempel på en grannskapsenhet i Jönköping. I området finns både utbud av offentlig och kommersiell service.

Programmets styrande egenskaper

Programmet föreslår primärt en förtätning av bostäder men föreslår också att man möjliggör för fler verksamhetslokaler utmed de större gatorna samt att man utvecklar Österängen centrum med fler bostäder, lokaler och mötesplatser. Förtätning föreslås i huvudsak i utkanten av området med vissa undantag, bland annat för en ny skola. Programmet föreslår också utveckling av gator och stråk för att förbättra kopplingar till kringliggande stadsdelar samt öka trivsel och trygghet vid rörelse utmed bland annat de större gatorna. Gårdar och grönområden föreslås bevaras och i viss mån utvecklas då de har stora kvaliteter för bland annat rekreation.

Programmets tänkbara effekter

Hälsa och säkerhet

Programmet föreslår inga nya områden som innehåller farliga verksamheter. Befintliga farligt gods leder och verksamheter som hanterar farligt gods finns i närheten av där ny bebyggelse föreslås enligt programmet. Utifrån en översiktlig riskbedömning som genomförts i samband med planprogrammet bedöms tillkommande bebyggelse i nuläget kunna uppföras på de platser som planprogrammet föreslår, dock krävs särskilda åtgärder för att de ska vara möjligt och mer detaljerade utredningar.

Markföreningar i anslutning till föreslagen ny bebyggelse kommer vid behov utredas och hanteras i efterföljande detaljplaner. Även geoteknik kommer bli aktuellt att utreda i efterföljande detaljplaner särskilt viktigt är att ras- och skredrisk beaktas vid bebyggelse och förändringar utmed Österängsravinen.

Trafik

Programförslaget bedöms innebära en enbart marginell ökning av biltrafik i och med att det föreslås fler verksamheter och boende på Österängen. Inga större mängder biltrafik föreslås ledas in i området, beroende på hur och var parkeringsplatser tillskapas kan det dock påverka trafikmängderna även på de mindre kvartersgatorna. Den ökade trafikmängdens påverkan avseende vägtrafikbuller och luftkvalitet på området anses dock ändå vara godtagbar. Vid kommande detaljplaner kommer bullerutredningar att behöva tas fram.

Naturvärden

Naturvärdena som finns utmed Österängsravinen bedöms inte påverkas negativt av programförslaget. Ny bebyggelse föreslås primärt på redan använda ytor eller parkeringsytor vilket inte bedöms påverka växt- och djurliv negativt. Vid omvandling till stadsgator mer större inslag av vegetation i gatumiljön bedöms förutsättningar för växt- och djurliv förbättras. Omlokalisering av parkeringsplatser skulle dock kunna få effekt på växt- och djurliv beroende på var/hur de anläggs. Genom förtätning och ökat antal invånare på Österängen ökar dock belastning och slitage på natur- och parkområden vilket innebär att en intensivare skötsel kan krävas helt eller delvis.

I samband med ny bebyggelse och utveckling enligt planprogrammet kan också uppvuxna träd påverkas på vissa platser.

Miljökvalitetsnormer

Sammantaget bedöms planprogramsförslaget inte medföra att gällande miljökvalitetsnormer för luft och vatten kommer att överskridas. Skulle detaljerade utredningar i samband med kommande detaljplaner visa på annat får åtgärder föreskrivas så att gällande miljökvalitetsnormer hålls.

Sammanvägd miljöbedömning

Omgivningsförutsättningarna och den påverkan detaljplanen bedöms innebära på miljön redovisas i programhandlingen under rubriken "Konsekvenser" samt sammanfattas ovan.

I nuläget och utifrån de kända förutsättningar som finns bedöms inte kommande detaljplaner för att möjliggöra programförslaget medföra betydande miljöpåverkan. Det innebär att en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt miljöbalken inte behöver upprättas. I efterkommande detaljplaner som berör programområdet, behöver miljöpåverkan bedömas i varje enskild detaljplan, för att klargöra om en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas utifrån de då kända förutsättningarna.

Miljöfrågorna har integrerats i arbetet med planprogrammet genom att beskriva relevanta problem i programmets konsekvensbeskrivning. Den ordinarie processen innebär att berörd allmänhet, föreningar och myndigheter får insyn och påverkansmöjlighet under programsamrådet. Hur synpunkterna beaktas sammanfattas i samrådsredogörelsen för planprogrammet.

Undersökning av miljöpåverkan

Påverkan på miljö och människors hälsa bedöms utifrån två perspektiv; planens påverkan på omgivningen och omgivningens påverkan på planen

Del 1 - MKB			
	Ja	Nej	Kommentarer
MKB			
Kommer planen att innehålla verksamheter som omfattas av 6 § i miljöbedömningsförordningen eller finns redovisade i bilagan?		X	
Kommer planen att medge sådan verksamhet eller åtgärd som finns redovisad i PBL 4 kap. 34 §?		X	
Påverkar planen Natura 2000-område enligt MB 7 kap. 28, 28 a §?		X	

Del 2 - Riksintressen *MB 3, 4 kap.			
	Påverkan		Kommentarer
	Berörs ej	Berörs	
Riksintressen			
Naturvård	X		
Vättern med öar och strandområden	X		
Rörligt friluftsliv	X		
Kulturmiljövård	X		
Natura 2000		X	Angränsar till riksintresse och natura 2000 område: Lövträdsmark i Jönköping-Huskvarna, berörd del är Bondbergets naturreservat. Programförslaget bedöms inte påverka området negativt.
Vindbruk	X		
Yrkesfiske	X		
Totalförsvaret	X		
Väg		X	Ligger inom riksintresseområdet för E4 Helsingborg-Haparanda. I nuläget bedöms programförslaget inte påverka möjligheterna till pågående markanvändning för E4an. Vid fortsatta utredningar av möjlighet till spårvagn på Birkagatan behöver dialog med Trafikverket ske. Eventuellt negativ påverkan får utredas och minimeras i efterföljande detaljplaner i anslutning till Birkagatan. Dialog med Trafikverket måste också föras i fortsatt planarbete då viss bebyggelse föreslås inom eller i direkt anslutning till det rekommenderade hänsynsavståndet från deras vägområde.
Flygplats	X		
Järnväg		X	Ligger inom riksintresseområde för Jönköpingsbanan. Föreslagna ny bebyggelse i programmet bedöms i nuläget inte försvåra järnvägens utveckling. Dialog med Trafikverket måste också föras i fortsatt planarbete då viss bebyggelse föreslås inom eller i direkt anslutning till det rekommenderade hänsynsavståndet från deras spårområde.
Värdefulla ämnen och material	X		
Vattenförsörjning	X		

Del 3 - Omgivning					
	Berörs ej	Berörs			Kommentarer
		Positivt	Negativt	Betydande	
Natur					

Växt- och djurliv, rödlistade arter		X	X		Ny bebyggelse föreslås primärt på redan använda ytor eller parkeringsytor vilket inte bedöms påverka växt- och djurliv. Vid omvandling till stadsgator mer större inslag av vegetation i gatumiljön bedöms förutsättningar för växt- och djurliv förbättras. Omlokalisering av parkeringsplatser skulle dock kunna få effekt på växt- och djurliv beroende på var/hur de anläggs. Vid behov får påverkan på växt- och djurliv samt rödlistade arter utredas närmare i kommande detaljplaner.
Skyddsvärda träd	X				De skyddsvärda träd som finns i kommunens kartunderlag ligger i huvudsak i ravinen vid Skrämmabäcken och vid Sannabäcken. Dessa bedöms inte påverkas av programförslaget. Ett antal träd ligger på mark som ägs av Vätterhem, primärt i anslutning till gatorna. Dessa bedöms i nuläget inte heller påverkas.
Åkermark och skogsmark	X				
Annat	X				
Vatten					
Vattenverksamhet, enligt MB 11 kap. 3 §	X				
Dagvatten	X				En dagvattenutredning har tagits fram för programmet och visar att fördöjningsåtgärder kommer att krävas i området. Det kommer bli aktuellt med fördjupade dagvattenutredningar i respektive detaljplan som kommer att få redogöra för vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att påverkan inte blir negativ.
Grundvatten	X				I nuläget finns ingen känd information om grundvattennivåer och bedömning av påverkan kan inte göras. Frågan går hanteras i efterföljande detaljplaner.
Ytvatten		X			Ytvatten i form av Skrämmabäcken och Sannabäcken finns i området. Flödesvägar för övrigt ytvatten inkluderas i den översiktliga dagvattenutredningen. Vid efterföljande detaljplaner ska hänsyn tas till ytliga rinnvägar vid höga flöden och risk för skada på befintlig och tillkommande bebyggelse ska minimeras och undvikas genom medveten höjdsättning
Dricksvattentäkt					Del av området ingår i vattenskyddsområdet för Vättern.
Annat					Del av området ingår i vattenskyddsområdet för Vättern.
Hälsa och säkerhet					
Föroreningar i luft, mark och vatten		X			Inom programområdet finns flera potentiella eller kända platser för föroreningar. Vid efterföljande detaljplaner i anslutning till dessa kommer föroreningssituationen att utredas.
Buller och vibration			X		Ny och befintlig bebyggelse kommer helt eller delvis att vara bullerutsatt. Eventuellt skulle ny bebyggelse kunna få en bullerdämpande effekt för bakomliggande bebyggelse och grönområden. Bullerutredningar kommer tas fram i detaljplaneskedet.
Trafik			X		Nya bostäder, lokaler och skolor genererar mer trafik och sannolikt också mer buller.
Farligt gods	X				Farligt godsleder (E4an och Jönköpingsbanan) finns i anslutning till området samt befintlig bensinstation m.m. Översiktligt riskanalys har genomförts i samaband med planprogrammet. Detaljerad riskanalys kommer genomföras vid behov i detaljplaneskedet.
Översvämning	X				Översiktlig dagvattenutredning har genomförts och tagit med 100-års regn. Utifrån detta och detaljerade utredningar kommer kommande detaljplanen verka för att förbättra rinnvägare vid höga flöden samt minimera skador på befintlig bebyggelse.
Risk för erosion, sedimentation, ras och skred					För bebyggelse närmast ravinen kommer sannolikt geotekniska utredningar behövas i detaljplaneskedet. Dessa bör särskilt belysa risk för ras- och skred.
Miljö- och hälsofarliga ämnen	X				Utreds i senare detaljplaneskeden.
Radon	X				Utreds i senare detaljplaneskeden.

Djurhållning	X				
Strålning	X				
Kraftledningar	X				
Brand	X				Översiktligt riskutredning har gjorts. För bebyggelse närmast riskkällor kommer fördjupade undersökningar göras i samband med kommande detaljplaner.
Explosion	X				Översiktligt riskutredning har gjorts. För bebyggelse närmast riskkällor kommer fördjupade undersökningar göras i samband med kommande detaljplaner.
Ljus	X				
Skuggor					Eventuell skuggpåverkan utreds närmare i detaljplanskedet.
Lukt	X				
Avfall, återvinning	X				Kommunens avfallsbilar kommer behöva angöra området och eventuellt vända, rekommenderade ytor ska därför följas. Avfallshantering inom fastigheterna ska placeras så att personal lätt kan nå den. Återvinningsstation vid Österängen Centrum behöver sannolikt omlokaliseras.
Energiförsörjning					Fjärrvärmeledningar finns inom området, vilket programförslaget behöver ta hänsyn till.
Störningar under byggtiden	X				Ett genomförande av programmet och efterföljande detaljplaner innebär att boende i närheten och transporter till och från området kan komma att påverkas av ljud, trafik och andra störningar under byggtiden.
Annat					
Kulturmiljö, stads- och landskapsbild					
Fornlämning, byggnadsminne					Boplatslämning som är utredd har funnits vid Birka förskola. I samaband med kommande detaljplaner får dialog med Länsstyrelsen tas om ytterligare utredningsbehov.
Stads- och landskapsbild		X	X		Österängen som stadsdel är kulturhistorisk intressant då det är ett exempel på en grannskapsenhet i Jönköping och den planeringstradition som fanns då. Föreslagen bebyggelse förslås i huvudsak anpassas i skala till befintlig bebyggelse och placeras i utkanten av området . Viss bebyggelse föreslås dock i området. Tillkommande förtäningar kan påverka läsbarheten av grannskapsenheterna och strukturen. Programförslaget vill minimera det.
Annat		X			Österängens kyrka är skyddad i detaljplan. Övrig bebyggelse som i tidigare kulturhistorisk rapport föreslås skyddas kan med fördel göras i kommande detaljplaner.
Motstående eller gemensamma intressen					
Motstridiga intressen i planen					Intressen att bevara grönska och samtidigt skapa nya bostäder är ofta motstående intressen. I planprogrammet förespårkas dock bebyggelse primärt på redan bebyggda eller hårdgjorda ytor vilket är positivt. Dock innebär fler boende högre användande och högre slitage av redan befintliga gårdar och grönområden.
Mellankommunala intressen	X				

Del 4 - Kommunala styrdokument			
	Förenligt	Ej förenligt	Kommentarer
Kommunala styrdokument			
Översiktsplan	X		Alla föreslagna platser är inte särskilt utpekade men följer översiktsplanens viljeinriktning om att prioritera förtätning och omvandling av redan ianspråktagen mark.

Grönstrukturplan	X		Grönområden sparas och bebyggelse lokaliseras till andra ytor primärt. En ny grön länk skulle kunna skapas i samband med gång- och cykelstråket mot Valplatsen. Genom omvandling till stadsgator tillförs också mer grönska i en annars hårdgjord miljö. Planförslaget föreslår också att ravinen som grönområde stärks för att bli tillgänglig och erbjuda aktiviteter för fler.
Naturvårdsprogram	X		
Östra Vätterbranternas naturvärden	X		
Program för hållbar utveckling - Miljö (miljökvalitetsnormer, miljömål, Agenda 21) se mer information i Bilaga 1.	X		
Planprogram			
Planförstudier	X		
Gällande detaljplan			Flera gällande detaljplaner berörs.
Program för Jönköpings landsbygder			Berörs ej
Kulturhistorisk utredning och förslag till bevarandeprogram	X		
Ålborgåtaganden	X		
Program för anpassningar till klimatförändringar	X		
Haltkartor för luft Jönköping			Berörs ej
Plan för dagvattenhantering	X		
Dagvatten - policy och handlingsplan	X		
Annat			

Del 5 - Områdesskydd			
	Påverkan		Kommentarer
	Berörs ej	Berörs	
Skydd av områden enligt MB 7 kap.			
Naturresevat	X		Bondberget ligger i anslutning till området men påverkas inte av programförslaget.
Kulturresevat	X		
Naturminne	X		
Biotopskyddsområde	X		
Djur- och växtskyddsområde	X		
Strandskyddsområde	X		
Miljöskyddsområde			
Vattenskyddsområde		X	Vattenskyddsområde för Vättern berörs i och med att Skrämmabäcken ingår i det. Vid framtida planläggning och byggnation ska hänsyn tas till vattenskyddsområdet.
Annat			

Del 6 - Sammanvägd miljöbedömning			
	Ja	Nej	Kommentarer
Sammanvägd bedömning av planens miljöpåverkan			
Är bedömningen av effekterna av stor osäkerhet?		X	
Är effekterna varaktiga eller oåterkalleliga?		X	I och med att det är ett planprogram som inte är juridiskt bindande är det inte oåterkalleliga.
			Kommentarer
Planens sammantagna miljöpåverkan			Programmets genomförande bedöms inte innebära några stora negativa konsekvenser för miljön.
Åtgärder i planen som förhindrar eller motverkar miljöpåverkan			Åtgärder för att förhindra, motverka eller minimera påverkan får utredas i efterföljande detaljplaner.

Övriga konsekvenser

Del 1 - Övriga konsekvenser			
	Berörs ej	Berörs	Kommentarer

		Positivt	Negativt	Betydande	
Övriga konsekvenser					
Barnkonventionen		X			I medborgardialogen genomfördes en riktad insats mot barn i årskurs 4-6 på Österängsskolan för att få kunskap om barns upplevelser av stadsdelen och vad de saknar i den m.m.
Jämställdhet					
Trygghet, säkerhet		X			Utifrån medborgardialogen och bl.a. upplevelser av trygghet i stadsdelen genomfördes en belysningsutvärdering. Den innehåller förslag på belysningsåtgärder som kan bidra till ökad upplevd trygghet. Det pågår också ett projekt kring tunneln mot Kungsängen som också upplevs som otrygg.
Tillgänglighet		X			Planprogrammet föreslår att Södra Apollovägen får en ny sektion som bl.a. uppfyller dagens standardbredder vilket leder till ökad tillgänglighet.
Ekonomiska konsekvenser, "planskada"	X				

Bilaga 1

Mål för hållbar utveckling (Agenda 21)					
	Berörs ej	Berörs			Kommentarer
		Positivt	Negativt	Betydande	
Mål för hållbar utveckling					
1. Begränsad klimatpåverkan: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig		X			Genom att förtäta möjliggörs för fler boende med god närhet till kollektivtrafik och cykelvägar till Jönköping och Huskvarna centrum. Förutsättningar för hållbara transportmedel är goda.
2. Frisk luft: Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.	X				Se Del 4 - Haltkartor för luft Jönköping
3. Bara naturlig försurning: De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.	X				
4. Gifrfri miljö: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.	X				Se Del 3 - rubrik Hälsa och säkerhet
5. Skyddande ozonskikt: Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.	X				
6. Säker strålmiljö: Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.	X				Se Del 3 - rubrik Hälsa och säkerhet
7. Ingen övergödning: Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.	X				

8. Levande sjöar och vattendrag: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.					Se Del 3 - rubrik Natur.
9. Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.					Se Del 3 - rubrik Vatten
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård: Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.	X				
11. Myllrande våtmarker: Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.	X				Se Del 3 - rubrik Natur
12. Levande skogar: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas	X				Se Del 3 - rubrik Natur
13. Ett rikt odlingslandskap: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.	X				Se Del 3 - rubrik Natur
14. Storslagen fjällmiljö: Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.	X				
15. God bebyggd miljö: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.		X			Genom förtätning och exploatering av redan ianspråktaga ytor bidrar planprogrammet till en god markhushållning. Genom föreslagen förtätning och placering av ny bebyggelse kan också andra positiva effekter så som ökad rörelse och trivsel utmed gatorna skapas. Planprogrammet uppmärksammar också de kulturvärden som finns i befintlig bebyggelse och struktur på Österängen och har som ambition att tillkommande bebyggelse inte ska påverka dessa värden negativt.
16. Ett rikt växt- och djurliv: Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.		X	X		Se Del 3 - rubrik Natur. Planprogrammet föreslår inga nya grönområden men förespråkar ökad trädplantering utmed bl.a. Birkagatan och Södra Apollovägen. Ökad grönska i gaturummet kan bidra till att skapa en grön länk som kan underlätta spridning som är positiv för djur och växtlivet. Med ökat andel boende får dock befintliga grönområden ett ökat slitage vilket skulle kunna få negativa effekter.